



**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

Poljanska cesta 28
1000 Ljubljana
T 01 30 05 100
F 01 30 05 199
www.zrss.si



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT



Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Tema:

**ANALIZA PORTFOLIEV
(analiza)**

Avtorica: dr. Mateja Dagarin Fojkar
Pedagoška fakulteta Ljubljana

Avgust, 2009-08

VSEBINA

1. UVOD

2. STRUKTURA PORTFOLIEV

3. OBDELAVA PORTFOLIEV

4. INTERPRETACIJA UGOTOVITEV

4.1 Vodnik (Kazalo in beseda avtorja)

4.2 Strokovna biografija

4.3 Spremljanje uvajanja

4.4 Temeljna področja

4.5 Samostojni izbor

4.6 Evalvacija pedagoškega dela

5. ZAKLJUČEK

6. VIRI

7. Priloga 1 – *UTJ-JIMU OBRAZEC 1*

Priloga 2 *Priloga 2 – UTJ-JIMU OBRAZEC 2*

Priloga 3 PRILOGA 3 – OBRAZEC ZA OBDELAVO PORTFOLIEV

1. UVOD

V okviru projekta *Uvajanje tujega jezika in medkulturnega/medjezikovnega uzaveščanja v prvo vzgojno izobraževalno obdobje OŠ* so učitelji v prvih štirih mesecih šolskega leta 2008/2009 vodili portfolio o svojem delu v razredu.

Cilji vodenja portfolia v projektu so bili naslednji:

- aktivno spremljanje uvajanja tujega jezika in medkulturnega/medjezikovnega uzaveščanja;
- razvijanje pedagoškega pristopa na osnovi refleksije;
- evalvacija pedagoškega dela in projekta (Juriševič 2008).

Poleg teh ciljev, spremljanje pedagoškega dela v obliki portfolia spodbuja tudi:

- znotrajosebno in medosebno komunikacijo;
- konstruktivističen pristop k učenju/poučevanju;
- vpogled v raven strokovnega razvoja;
- spremljanje/ocenjevanje strokovnih kompetenc;
- zaposlovanje/mobilnost kadrov (ibid.).

Na uvodnem seminarju avgusta 2008, je dr. Juriševičeva predstavila omenjene cilje ter vodenje in okvirno strukturo portfolia, a so se kljub temu pojavljala vprašanja, saj nekateri učitelji do takrat še niso izkusili takšne oblike strokovnega samoopazovanja in evalviranja. Vprašanja so se večinoma reševala na forumu ali z osebnim pogovorom z ostalimi člani projekta.

V pričujočem besedilu najprej predstavim strukturo portfoliev, nato podrobneje opišem način obdelave in ugotovitve posnetka stanja poučevanja, kot ga prikažejo portfolii, v zaključku pa podam sklepne misli in ideje za nadaljnje delo.

2. STRUKTURA PORTFOLIEV

Dr. Juriševičeva je članom projektne skupine predstavila osnovne smernice za pripravo portfolia, s poudarkom, da se pri tem ohrani osebna naravnost vsakega posameznika, ki sam izbira vsebine, ki jih bo predstavil. Le-te pa naj bodo avtentične in reprezentativne glede na stanje v razredu in način poučevanja.

Vsebine, ki naj bi jih vsak portfolio vseboval, so naslednje:

1. Vodnik
2. Strokovna biografija
3. Spremljanje uvajanja
4. Temeljna področja
5. Samostojni izbor
6. Evalvacija pedagoškega dela

1. Vodnik po portfoliu vsebuje kazalo in besedo avtorja. Kazalo portfolia je pomembno predvsem za bralca, da se v njem znajde, saj so nekateri portfolii zelo obsežni. Beseda avtorja vsebuje kratek opis vsebine portfolia in njegovih ciljev.

2. V strokovno biografijo so člani projektne skupine priložili izpolnjen UTJ-JIMU obrazec 1 (glej prilogo), ki vsebuje njihove strokovne podatke ter osnovne podatke o njihovem poučevanju tujega jezika v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju (VIO). Na uvodnem seminarju avgusta 2008 so morali člani projektne skupine napisati, zakaj si želijo sodelovati v projektu oz. motivacijo za poučevanje v prvem VIO. To besedilo so morali prav tako vključiti v strokovno biografijo.

3. V ta del so morali učitelji vključiti 4 vsebine; vsako za en mesec, kot 'najboljše' srečanje ali učno uro določenega meseca. Vsebino so izbrali sami, glede na tisto, kar so želeli izpostaviti (npr. aktivnost učencev, njihovi izdelki, fotografije itn.) V ta namen so izpolnili obrazec UTJ-JIMU 2 (v prilogi), ki se osredotoči na različne vidike učne ure (jezikovne zmožnosti, medpredmetne povezave, rabo tujega jezika ...).

4. Ta del se razdeli na različna področja: slušno razumevanje, bralno razumevanje, govorno sporazumevanje, pisno sporočanje, jezikovno uzaveščanje, medkulturno uzaveščanje, učna samopodoba. Učitelji so za vsako področje izbrali eno vsebino, ki predstavlja stanje v njihovem razredu.

5. Tu so učitelji priložili eno ali več vsebin po samostojnem izboru. Ponovno je bil kriterij to, da je vsebina avtentična in reprezentativna glede na njihovo poučevanje v razredu. Predlagane teme so bile: različne teme, ki se obravnavajo pri pouku, pesmi, zgodbe, medpredmetne vsebine, jezikovne zmožnosti, pristopi k poučevanju besedišča ipd.

6. V tem delu so učitelji ocenili svoje delo in predlagali nekatere rešitve, kako nadaljevati z svojim delom ali na splošno, s poučevanjem tujega jezika v prvem VIO.

3. OBDELAVA PORTFOLIEV

Portfolio je oddalo 37 članov projektne skupine, od tega jih 23 poučuje angleški jezik, 10 nemščino, 1 francoščino, 1 italijanščino, 2 razredni učiteljici pa sta vodili portfolio o jezikovnem uzaveščanju.

Struktura učiteljev je naslednja: 16 učiteljev tujega jezika, 15 učiteljev, ki imajo diplomu iz razrednega pouka in končan *Program za izpopolnjevanje razrednih učiteljic in učiteljev za poučevanje angleščine v drugem obdobju osnovne šole*, ena učiteljica, ki ima zaključena oba programa, dve učiteljici razrednega pouka, ena vzgojiteljica predšolske vzgoje in dve učiteljici z diplomama z drugega področja.

Učitelji imajo za sabo različno število let poučevanja in so z različnih koncev Slovenije. Večina izmed njih poučuje tuji jezik samostojno, v redkih primerih je jezik integriran z ostalimi predmeti (CLIL ali jezikovno in medkulturno uzaveščanje (JIMU)). Vsi izmed njih so se osredotočili na 3. razred, kar je bila tudi pobuda strokovne skupine projekta, zato da je stanje po šolah lažje primerljivo.

Večina izmed njih poučuje tuji jezik po pouku, kot interesno dejavnost za določene ali za vse učence, le nekaterim ga je uspelo vključiti v sam pouk, predvsem v obliki CLIL in JIMU. Tudi število ur na teden je različno, čeprav ima večina v povprečju še vedno eno šolsko uro na teden. Ena izmed učiteljic ima eno šolsko uro običajno kot tuji jezik, drugo šolsko uro v tednu pa posveča obravnavi pravljic v tujem jeziku. Kar nekaj učiteljev je izrazilo željo po integriranem pouku in večji količini časa pouka, npr: *»Zanimivo je opazovati učence, ki se ne obremenjujejo s slovničnimi strukturami, pač pa jezik usvajajo globalno in z neverjetno lahkoto in predvsem spontano. Koliko več bi se učenci lahko naučili, če bi bile te naše urice integrirane v pouk in bi potekale vsaj dvakrat tedensko!«*

Portfolie smo tri članice strokovne skupine (dr. Mojca Juriševič, dr. Karmen Pižorn in dr. Mateja Dagarin Fojkar) pregledale z različnih vidikov. V ta namen smo sestavile obrazec, ki je vseboval vse sestavine portfolia (glej prilogo 3).

V naslednjem poglavju sledi interpretacija ugotovitev in nekatere misli iz portfoliev.

4. INTERPRETACIJA UGOTOVITEV

Interpretacije ugotovitev pregledanih portfoliev so v tem poglavju opisane glede na njihovo osnovno strukturo, ki je podrobneje predstavljena v drugem poglavju.

4.1. Vodnik (Kazalo in beseda avtorja)

Kar se tiče samega naslova portfoliev, so bili že tukaj nekateri učitelji zelo ustvarjalni in so si sami izmislili naslov (npr. Mali portfolio, Iz malega raste veliko, Lucyland mini club ipd.).

Prav tako so nekateri portfolii vizualno zelo privlačno opremljeni (grafični dodatki ob besedilu, različne barve in fonta pisave, fotografije ob naslovu ipd.), kar popestri izgled portfolia, ne zagotavlja pa vedno kvalitete portfolia, saj je vsebina pomembnejša.

Večina portfoliev vsebuje kazalo z glavnimi vsebinami, a so potem sami portfolii redko označeni s stranmi, ki bi pomagale bralcu pri lažjem iskanju in pregledovanju. Sklepam, da to izvira iz same vsebine portfolia, ki ponekod vključuje tudi izdelke učencev in fotografije, kar je bilo verjetno naknadno priloženo besedilu in je zato označevanje s stranmi težje izvedljivo. Nekateri učitelji so se znašli tako, da so posamezne razdelke barvno označili/ločili (npr. druga barva prve strani novega razdelka), kar delno olajša iskanje po portfoliu.

Besede avtorja v vodniku so bile različno relevantne in dolge. Poleg kratke vsebine portfolia in ciljev, kar je bil predlog dr. Juriševičeve, so nekateri portfolii vsebovali tudi opise ciljev in vsebin pouka, izkušnje s poučevanjem, delo v razredu in napotke za poučevanje na zgodnji stopnji, kar pa tematsko bolj ustreza drugim vsebinam portfolia.

Nekaj primerov besed avtorja:

»V šolskem letu ... sem se odločila, da kot praktik sodelujem pri pripravi pilotskega projekta zgodnjega uvajanja angleščine v prvo triado. V ta namen je nastal moj portfolio, katerega glavni cilj je osebnostna in strokovna rast in razvoj s pomočjo samoevalvacije. Portfolio vsebuje poleg strokovne biografije tudi spremljanje uvajanja v obliki dnevnika s predstavitev vsebin po lastni izbiri. V nadaljevanju so predstavljene posamezne vsebine, ki pokrivajo temeljna jezikovna področja...«

»Samo pisanje in izdelovanje portfolia, mi je pomagalo, da sem lahko reflektirala in kritično ocenila svoje delo ter ugotovila, na katerih področjih poučevanja sem uspešna, kaj pa je tisto, kar bi morala pri svojem pedagoškem delu izboljšati in tudi spremeniti.«

Nekateri učitelji so že v uvodu povedali, s kakšnimi težavami so se srečevali pri pisanju, npr. *»... Med pripravljanjem portfolia se mi je porodilo nešteto idej, vendar je težko te ideje spraviti na papir in jih oceniti, saj nisem navajena ocenjevati lastnega dela...«* ali *»Kar počnem v razredu, ne znam dobro predstaviti na papirju. Papir in*

črke me omejujejo. Moj pouk v 'brani' obliki izgubi ves čar, ki ga sama čutim pri delu...«

4.2. Strokovna biografija

V ta razdelek je večina članov projektne skupine priložila **UTJ-JIMU obrazec 1** (v prilogi), ki zajema njihove strokovne podatke, krajši opis njihovega dela in strokovna usposabljanja, ki so se jih udeleževali. Večina med njimi ima za sabo že kar nekaj usposabljanj s področja zgodnjega učenja tujega jezika ali s širšega področja poučevanja tujih jezikov (npr. delavnice, seminarji, študijske skupine, konference, ipd.). Običajno so ta usposabljanja krajša, enodnevna ali nekajurna; daljša, (več)tedenska izobraževanja v tujini so redkejša, kar je povezano s financami. Kljub temu so se nekateri izmed njih udeležili tudi takšnih izobraževanj, stroške pa so običajno pokrili z dotacijami (npr. organizacija Cmeplus).

Motivacija za poučevanje tujega jezika v prvem VIO je večinoma opisana ali pa so učitelji priložili 'oranžno' zabeležko, ki so jo napisali na uvodnem seminarju avgusta 2008. Motivacija pri večini učiteljev je zelo velika, saj se nekateri s tem področjem ukvarjajo že dolgo časa in si želijo, da bi bilo to končno tudi zakonsko urejeno. Njihova motivacija pogosto izvira že iz otroštva, ko so prvič prišli v stik s tujimi jeziki, običajno v izvenšolskih situacijah, ko so se srečali s sorodniki iz drugih dežel, ali pa so krajši čas bivali v drugih državah. Nekaterim je zgodnje učenje tujega jezika blizu tudi zaradi bližine meje in izpostavljenosti tujemu/drugemu jeziku že od otroštva naprej.

Tudi vpliv učiteljev tujega jezika na njihovo motivacijo je močno prisoten ali po besedah dveh učiteljic: *«... motivacijo mi je dala moja prva učiteljica za angleščino in tudi sama želim biti takšna ...»*, *»... moj pouk angleščine se mi je zdel zanimiv, zabaven, imela sem dobro samopodobo in občutek, da sem uspešna. K temu sta pripomogli dve moji učiteljici, ki sta me navdušili do te mere, da mi je angleški jezik predstavljal izziv.»*

Nekateri izmed učiteljev so imeli v preteklosti tudi slabe izkušnje z učitelji tujih jezikov, kar jim je dalo motivacijo, da so sami drugačni, npr: *» mislim, da so me ravno slabi zgledi mojih učiteljic pripeljali do odločitve, da želim delati bolje in podajati znanje na otrokom zanimiv način in z razumevanjem«*, ali *»... kljub slabim izkušnjam s tujim jezikom v šoli, se mi je kasneje ponudila priložnost za poglobljanje znanja tujega jezika in tudi poučevanja le tega ...»*. Njihovi opisi kažejo na pomembno učiteljevo vlogo, ki zaznamuje človeka za vse življenje, tako v pozitivnem kot v negativnem smislu.

Veliko učiteljev med motivacijo prišteva tudi potovanja in delo v tuje-govorečem okolju (npr. poletni kampi v Združenih državah, varovanje otrok v Veliki Britaniji ipd.). Ena izmed učiteljic je že kot učenka v 8. razredu sama poučevala angleščino prvošolčke, kar se je potem nadaljevalo skozi vsa njena mladostniška leta. Za nekatere učitelje je bilo poučevanje šolskih ali predšolskih otrok prvo delo, ki so ga opravljali še kot študenti v tečajni obliki in jim je za vedno ostalo v spominu.

Nekaterim so tuji jeziki blizu tudi zaradi tuje glasbe, ki so jo vedno radi poslušali, in tujih oddaj na televiziji, ena izmed učiteljic pa je dejala, da ima rada tuje jezike, ker jo *»...s svojo melodičnostjo in posebnostmi vedno pritegnejo ...«*.

Večini učiteljev pa motivacijo za poučevanje tujega jezika v prvem VIO dajejo njihovi učenci, ki se ga radi učijo ali po besedah ene učiteljice: *»...Navdušenje otrok in njihova pozitivna povratna informacija pa je tisto, kar mi vedno znova daje potrditev, da sem na pravi poti.»*

4.3. Spremljanje uvajanja

V tem razdelku so učitelji opisovali 4 različne vsebine ali 'učne ure' po lastnem izboru – za vsak mesec eno. Zraven so priložili izpolnjen obrazec UTJ-JIMU 2 (glej prilogo). Nekateri so tu priložili tudi svoje letne priprave.

Teme, ki se pogosto pojavljajo v opisanih vsebinah so:

- živali
- zima in prazniki
- jaz in moja družina
- števila, barve
- zgodbe in pravljice
- stvari v razredu
- oblačila
- hrana
- abeceda.

Izbira teme je običajno odvisna od:

- dolžine časa učenja tujega jezika
- letnega časa (prazniki, zgodbe)
- učne snovi pri drugih predmetih (če je učenje tujega jezika integrirano)
- učbenika (če ga učitelj uporablja).

Ker so učitelji začeli voditi portfolio v začetku šolskega leta, so se z učenci, ki so se šele pričeli učiti tuji jezik, pogosto pogovarjali o učenju tujega jezika na splošno, o besedah, ki jih že poznajo (npr. iz reklam, filmov, pesmi, tujih izdelkov) ali pa so se učili predstavljati v tujem jeziku.

Prav tako je kar nekaj učiteljev kot predstavljeno temo izbralo praznike, ki jih je v jesensko-zimskem času veliko. Nekateri so se z učenci pogovarjali o Noči čarovnic, o Božiču, Novem letu in o zimskem času na splošno.

Učitelji, ki niso vezani na učbenik lahko teme poljubno izbirajo glede na učenčev interes, predznanje in letni čas.

Učiteljici, ki poučujeta tuji jezik integrirano, se prilagajata temam, ki jih obravnavajo pri ostalih šolskih predmetih. Tuji jezik največkrat integrirata s spoznavanjem okolja in z glasbo, pa tudi z matematiko in športno vzgojo.

Razredni učiteljici, ki integrirata jezikovno in medkulturno uzaveščanje v ostale šolske predmete, prav tako prilagajata teme ostalim predmetom.

Kar se tiče razvijanja posameznih **jezikovnih zmožnosti** v tujem jeziku, je, po pričakovanju, daleč največji poudarek v prvem VIO na razvijanju slušnega razumevanja, ki mu sledi govorno sporazumevanje. Nekateri učitelji bralnega razumevanja in pisnega sporočanja sploh ne vključujejo v pouk, večina pa ju v manjši meri in postopoma.

Večina učiteljev je v štirih predstavljenih vsebinah posvetila **jezikovnemu in medkulturnemu uzaveščanju** (JIMU) malo ali zelo malo časa. Medkulturno uzaveščanje se je kazalo predvsem v izbiri teme, npr. prazniki in načini praznovanja v drugih državah, kjer pa je bil poudarek pogosto samo na državi, kjer govorijo tuji jezik, ki se ga učenci učijo. Tisti učitelji, ki so v pouk vključili JIMU, so običajno posvetili celotno šolsko uro temu. Nekaj učiteljev je za potrebe medkulturnega in jezikovnega uzaveščanja uporabilo že pripravljena JIMU gradiva projekta Ja-Ling (npr. temo o jezikoslovcu in besedah). Razredni učiteljici, ki sta članici projekta Ja-

Ling, JIMU vključujeta v ostale šolske predmete, pri tem pa uporabljata že pripravljeno gradivo, ki ga kombinirata z lastnim gradivom.

Ker večina članov projekta ne uporablja ustaljenega učbenika za pouk tujega jezika v prvem VIO, uporabljajo zelo različna ostala **gradiva**, ki jih pogosto sami izdelajo. Med njimi so:

- učni listi
- slikanice
- slikovna gradiva
- predmeti (realije)
- družabne igre
- glasbila
- plakati
- lutke
- spletna gradiva
- fotografije
- tuje otroške revije
- avdio in video gradiva
- ...

Nekateri učitelji dodajajo k svojemu gradivu tudi gradiva iz učbenikov, predvsem aktivnosti za razvijanje slušnega razumevanja, tako da so učenci izpostavljeni rojenim govorcem. Slušno gradivo za zgodnje učenje tujega jezika je namreč zelo težko najti.

Veliko učiteljev dobi gradivo na spletu, na spletnih straneh za učenje tujega jezika ali na straneh za rojene govorce tujega jezika, ki so namenjena poučevanju mlajših otrok.

Nekateri učitelji pri pouku ne uporabljajo veliko gradiv, pač pa vključujejo veliko pesmi in gibalnih iger.

Pri vseh urah, ki so jih opisali člani projektne skupine, se tuji jezik **povezuje z ostalimi predmeti**, v povprečju vsaj z dvema drugima šolskima predmetoma pri eni uri tujega jezika. Predmeti, s katerimi se tuji jezik najbolj povezuje, so:

- Glasbena vzgoja
- Likovna vzgoja
- Športna vzgoja
- Spoznavanje okolja
- Matematika
- Slovenščina

Povezanost z drugimi predmeti je sestavni del tujejezikovnega pouka na zgodnji stopnji, odvisna pa je od teme, aktivnosti idr.

Učitelji so morali pri vsaki predstavljeni vsebini ugotoviti, v kolikšni meri so bili **učenci aktivni**. Večina izmed njih je izbrala 'zadovoljivo' ali 'srednje zadovoljivo' aktivnost učencev, nihče pa ni izbral 'nezadovoljivo'. Glede na starost učencev in spoznanja o najprimernejših načinih učenja na tej stopnji, morajo biti učenci pri učenju karseda aktivni, če hočemo, da bodo tuji jezik vzljubili in da ga bodo znali uporabljati.

Razveseljiv je tudi podatek, da je večina učiteljev **skorajda vseskozi uporabljala tuji jezik** pri opisanih učnih urah, seveda pa je od teme in situacije pogosto odvisna tudi raba jezika. V redkih situacijah sta v razredu dve učiteljici – učiteljica tujega jezika uporablja samo tuji jezik, razredna učiteljica pa pomaga pri organizaciji določenih aktivnosti. Raba tujega jezika učencev (do učitelja) je bila v povprečju po

mnenju učiteljev skorajda vseskozi do delna med opisanimi urami. Sklepam, da učitelji z učenci uporabljajo razumljiv jezik in z njimi vzpostavljajo takšno komunikacijo, ki je možna že na tej stopnji. Po pričakovanju je raba tujega jezika med učenci samimi manjša, saj še ne poznajo zahtevnejših struktur (npr. vprašalnice) in nimajo komunikacijskih strategij za sporazumevanje v tujem jeziku. Na tej stopnji je njihova komunikacija sestavljena predvsem iz enobesednih in krajših povedi ter ustaljenih izrazov, ki jih večkrat slišijo.

4.4. Temeljna področja

V tem delu portfolia so morali člani projektne skupine izbrati teme ali avtentične vsebine za naslednja področja:

- a) slušno razumevanje
- b) bralno razumevanje
- c) govorno sporazumevanje
- č) pisno sporočanje
- d) jezikovno uzaveščanje
- e) medkulturno uzaveščanje
- f) učna samopodoba učencev

Večina učiteljev je tu opisovala, kako posamezna področja razvijajo s svojimi učenci, nekateri so priložili fotografije učencev med aktivnostmi, učne liste ali izdelke učencev.

Vsi učitelji so poudarili, da je razvijanje **slušnega razumevanja** na tej stopnji najpomembnejše. Dejavnosti za razvijanje slušnega razumevanja, ki so jih izpostavili so:

- Igre (predvsem gibalne, npr. različne oblike igre 'Simon Says')
- Poslušanje zgodbic, pravljic, pesmic, rim
- Poslušanje učiteljevih navodil (npr. za delo v razredu ali za izdelavo nekega izdelka)
- Slušne aktivnosti v učbeniku, na učnih listih in na spletu
-

Po mnenju učiteljev je najpomembnejši vir poslušanja učitelj sam, zato mora čim več uporabljati tuji jezik. Pri tem se mora v veliki meri posluževati nebesednih izraznih sredstev (mimika, slikovno gradivo, gibanje), da ga učenci razumejo ter govoriti jasno, pravilno in razločno. Ostali viri so posnetki rojenih govorcev, ki morajo biti razumljivi in prilagojeni mlajšim učencem tujega jezika.

Nekateri učitelji so poudarili tudi to, da morajo biti učenci med poslušanjem aktivni (npr. z gibanjem, risanjem, reševanjem naloge, izdelavo izdelka, npr. iz papirja, igro vlog ob poslušanju ipd.). Na ta način tudi preverimo njihovo razumevanje slišane.

Večina učiteljev je dejala, da razvijanju **bralnega razumevanja** ne posvečajo toliko pozornosti na zgodnji stopnji učenja tujega jezika. Nekatere dejavnosti, ki so jih omenili, so:

- igre (spomin, učne kartice);
- preripovedovanje pravljic ob knjigi;
- povezovanje besed/stavkov s slikami;
- iskanje določenih besed v krajšem besedilu;
- branje preprostih navodil.

Dejavnosti so predvsem na ravni besed ali krajših povedi, je pa nekaj učiteljev poudarilo, da morajo biti učenci najprej izpostavljeni slušni podobi besede, preden jo

spoznajo v njeni pisni obliki. Prav tako so nekateri učitelji dejali, da je pomembno učiteljevo branje zgodbic, pravljic, ki vzpostavlja vez med učiteljem in učenci in učencem predstavi branje kot prijetno dejavnost. Po večkratnem branju se učenci postopoma pridružijo, saj nekatere besede in fraze že znajo na pamet, pomagajo pa si tudi s slikami. Ena učiteljica je opisovala razredno škatlo s knjigami, kjer si učenci slikanice ali revije lahko sposodijo za domov, druga je omenila branje stripov, ki jih odigrajo kot igre vlog, tretja je opisovala delo z računalnikom, ki učencem približa branje, četrta je omenila izdelavo knjižic ipd. Nekaj učiteljev je omenilo tudi izpostavljenost pisni podobi tujega jezika na nezavedni ravni, npr. s plakati, z napisanimi pesmimi, z učnimi karticami, ki imajo narisano in napisano besedo. Večina učiteljev je dejala, da razvijanju **govornega sporazumevanja** dajejo prednost.

Najpogostejše dejavnosti za razvijanje govornega sporazumevanja, ki so jih opisovali, so:

- poimenovanje slikovnih kartic
- igre ugibanja
- petje pesmi, recitiranje izštevank, rim
- predstavitev sebe/svoje družine ipd.
- skupinsko obnavljanje zgodbe
- dialogi in igre vlog.
-

Govorne dejavnosti so večinoma vodene, na ravni besed, krajših povedi in reproduciranja.

Učenci so pred njihovo izvedbo izpostavljeni besedišču in preprostim strukturam, ki jih kasneje potrebujejo.

Nekateri učitelji so opisovali t.i. tiho obdobje pri učencih, ko ne spregovorijo v tujem jeziku, ampak samo poslušajo. V tem primeru jih učitelji ne silijo k govoru, a kljub temu preverijo njihovo razumevanje v materinščini ali z nebesednim odzivom. Učitelji uporabljajo različna sredstva, da pritegnejo učence k govoru, največkrat omenjena med njimi je lutka.

Učitelji omenjajo tudi pozdravljanje in uporabo vljudnostnih fraz v tujem jeziku izven razreda, nekateri kot rutino uporabljajo pogovore v krogu (vsak pove kakšno besedo, odgovori na vprašanje, skupaj zapojejo pesem ipd.). Nekateri omenjajo tudi ponavljanje za učiteljem, ki je z vidika razvijanja pravilnega govora ustrezna dejavnost, z vidika motivacije pa lahko postane dolgočasna. Nekaj učiteljev je omenilo učenčevo rabo ustaljenih izrazov, ki jim pomaga pri sporazumevanju na stopnji, ko še ne poznajo veliko besedišča in struktur.

Pisnemu sporočanju učitelji posvečajo najmanj pozornosti, nekateri ga celo popolnoma izpustijo iz pouka. Kljub temu ima kar nekaj izmed njih učence, ki si želijo več pisati v tujem jeziku in to željo večkrat izrazijo med poukom.

Nekatere dejavnosti, ki so jih omenjali učitelji za razvijanje pisanja v tujem jeziku, so:

- prepis besed/krajših povedi
- dopolnjevanje besed/krajših povedi
- urejanje pomešanih črk v besedo
- tvorba povedi po modelu
- zapis novih črk
- reševanje križank
- izdelava miselnih vzorcev, plakatov

Večina učiteljev, ki vključuje pisanje v svoj pouk, se osredotoči na prepis in ne še na samostojen zapis. Pri pisanju je, po pričakovanju, veliko napak, nekateri učenci besede zapisujejo fonetično, spet drugi se jezijo nad neujemanjem med pisno in slušno podobo besede, kar je pravzaprav že del jezikovnega uzaveščanja. Nekateri učitelji omenjajo vaje za grafomotoriko, ki jih vključujejo tudi v tujejezikovni pouk.

Učitelji pravijo, da je **jezikovno uzaveščanje** pomemben cilj učenja tujega jezika na tej stopnji. Na različne način poskušajo učencem približati tuj(e) jezik(e) in razvijati pozitiven in radoveden odnos do jezikov na splošno.

Nekatere dejavnosti za razvijanje jezikovnega uzaveščanja, ki so jih opisovali v portfoliilih:

- poslušanje in/ali petje pesmi v različnih jezikih
- pogovor o značilnostih tujega jezika/tujih jezikov
- primerjanje besed tujega jezika s slovenščino ali z drugimi jeziki, ki jih govorijo učenci
- učenci poiščejo tuje besede v domačem okolju.

Nekateri učitelji za jezikovno uzaveščanje učencev uporabljajo gradivo projektne skupine Ja-Ling, Vrata v jezike, ki vsebuje veliko vaj za jezikovno in medkulturno uzaveščanje. Kar nekaj učiteljev opisuje zabavne zgodbe učencev, ki hitro opazijo razlike v jezikih, npr. da so črke s preglesi v nemščini, kot bi jih muhe pokakale. Prav tako veliko učiteljev izkoristi priliko drugače govorečih učencev v razredu za pogovor o različnih jezikih in o prednostih govorjenja več jezikov. Ena izmed učiteljic ima v razredu na steni izraze za mesece, dni, barve, števila ipd. v različnih jezikih. Na ta način so učenci večjezičnosti izpostavljeni tudi na nezavedni ravni.

Učitelji so večinoma dejali, da je **medkulturno uzaveščanje** bolj prisotno kot jezikovno, saj otroci vsako uro opazajo razlike med navadami in kulturami domačega in tujega naroda. Teme, ki so jih nekateri učitelji načrtno vključili v pouk z namenom razvijanja medkulturnega uzaveščanja, so:

- predstavitev države, kjer govorijo tuj jezik
- denar in znamke v tuje-govoreči državi
- prazniki (Noč Čarovnic, Božič, Valentinovo, Velika noč ipd.)

Nekateri učitelji so omenili spoznavanje kulturnih značilnosti tudi s pripovedovanjem zgodb, gledanjem slik, filmov, branja tujih revij, petja pesmic, pogovora o avtentičnih predmetih iz drugih držav in igranja iger, ki so značilne za tuje-govorečo državo.

Prav tako učitelji sodelujejo v mednarodnih projektih, kjer z učenci pobližje spoznavajo različne kulture in jezike. Ena učiteljica tudi opisuje izdelavo plakata in pogovor o kraljevi družini ob obisku britanske kraljice v Sloveniji.

Zadnja tema tega razdelka je bila **učna samopodoba učencev**. Učitelji pravijo, da je večina učencev zelo motiviranih za učenje tujega jezika, kar kaže tudi raziskava, narejena v okviru projekta. Posledično so tudi samozavestni kar se tiče rabe tujega jezika in ponosni na svoje znanje. To se še posebej kaže ob raznih predstavitvah, ki jih imajo za sošolce, starše in ostale.

Učitelji pri tem tudi povedo, da niso vsi enako zainteresirani in da so v vsakem razredu tudi učenci, ki težje spregovorijo v tujem jeziku in jim učenje povzroča preglavice. Takšne učence še posebej spodbujajo in pohvalijo ob napredku.

Nekateri učitelji se zavedajo svojega močnega vpliva na učno samopodobo učencev, ali po besedah ene izmed učiteljic: *»Izkušnje so me naučile, da učitelj lahko v razredu s svojim obnašanjem, odnosom do učencev in energijo, ki jo prinese v razred zelo usodno vpliva na učenčevo samopodobo. Z nenehnim spodbujanjem, bodrenjem, navdušenjem, ki ga pokaže ob še tako neznatnem napredku učenca, lahko odpre čudovit svet učenja tujih jezikov, tudi če izhaja otrok iz okolja, ki ni prav spodbuden za učenje tujih jezikov.«*

4.5. Samostojni izbor

V tem delu portfolia so učitelji po lastnem izboru dodajali gradivo, ki odseva njihovo poučevanje tujega jezika v prvem triletju. Nekateri so tukaj opisovali primere svojih ur, drugi so opisovali dejavnosti, ki so jih počeli s svojimi učenci, spet drugi so tu priložili izdelke učencev (npr. preslikane strani iz njihovih zvezkov, rešeni testi, delovni listi), svoje objavljene članke ali članke drugih avtorjev o zgodnjem učenju tujih jezikov, nekaj je tudi fotografij različnih razrednih situacij in DVD-jev s posnetki v razredu.

Dejavnosti, ki jih nekateri učitelji uporabljajo za spodbujanje motivacije za učenje tujega jezika, so:

- obisk knjižnice in ogled tujejezikovnih knjig/slikanic
- uporaba spletnega portala *YouTube* in drugih spletnih gradiv
- razredna maskota/lutka
- jezikovni kotiček s plakatom za urejanje dni, datuma, vremena, s slikami države in njenih kulturnih in geografskih značilnosti
- sodelovanje v (med)narodnih projektih
- priponka *Talk to me in English*, ki jo nosi učitelj
- izdelava lastnih gradiv, iger za zgodnje učenje tujega jezika

Zanimiv je bil opis ene izmed učiteljic o njihovi razredni maskoti. To je velik medvedek, ki običajno sedi v kotu učilnice, v rokah pa drži zvezek. Za konec tedna ga lahko nekdo izmed učencev odnese domov, a mora nekaj napisati ali narisati v medvedkov zvezek o tem, kaj je medvedek počel pri njih doma. Tako je eden izmed učencev napisal: *»Medvodko is very very big bear. My young brother Žiga like Medvodko very much. We play together and look Živ-Žav«*. Zraven je priložena slika učenca, ki z bratom in medvedkom gleda televizijo.

4.6. Evalvacija pedagoškega dela

Nekateri učitelji so svoje pedagoško delo evalvirali po vsaki izbrani učni uri, nekateri pa na koncu portfolia. Večina izmed njih se je v tem razdelku osredotočila na evalvacijo pouka tujega jezika na zgodnji stopnji nasploh, manj pa je bilo lastne samo-refleksije.

Dva učitelja sta takole razmišljala o svojem delu:

»Glavna smernica za moje nadaljnje delo je torej tudi v prihodnje, čim večja fleksibilnost učitelja, s katero se da priti do čim bolj optimalnih rezultatov za lasten profesionalen razvoj in do čim kvalitetnejšega znanja učencev.«

»Mislim, da sem didaktično zelo dobro usposobljena za delo z mlajšimi učenci. Uporabljam primerne pristope in načine dela, sama pa čutim pomanjkanje na

področju znanja jezika, saj je potrebno znanje jezika kar naprej obnavljati, da ne 'zarjaviš'.»

Člani projektne skupine so naklonjeni učenju tujega jezika v prvem VIO, saj sami vidijo pozitivne učinke takšnega učenja in motivacijo učencev. Veliko jih tudi piše o naklonjenosti staršev in ravnateljev za zgodnejši začetek učenja tujega jezika, o sodelovanju med učitelji in o težavah, ki jih srečujejo pri svojem delu. Nekateri izmed učiteljev dajejo predloge za načine poučevanja tujega jezika v prvem VIO, ki naj bo celostno, multisenzorno in integrirano, ter poteka večkrat na teden v krajših intervalih. Veliko učiteljev v zaključku svojih portfoliev izraža željo po čimprejšnji formalni umestitvi tujega jezika v prvo triletno, npr.: »Upam, da bo moj portfolio kot kapljica močnega deževja, ki bo pomagala sprožiti plaz prizadevanj, da se Ministrstvo izreče za zgodnji pouk tujega jezika že v prvem razredu.«

5. ZAKLJUČEK

Na srečanju projektne skupine v Šmarjeških toplicah, maja 2009, so člani projekta priznali, da je bilo vodenje portfolia težko, še posebej, ker nekateri kljub danim navodilom niso natančno razumeli ciljev vodenja portfolia in niso vedeli, katere vsebine vključiti vanj. Vodenje portfolia jim je vzelo precej časa, a jih je veliko priznalo, da so ga napisali v zadnjih dneh pred oddajo, kar pa ni smisel sprotne samorefleksije in odzivanja nanjo v razrednih situacijah. Kar nekaj učiteljev je dejalo, da so postali bolj samokritični in da so sedaj, ko ga držijo v rokah zadovoljni z njim in da je bilo delo, ki so ga vložili vanj, vredno truda. Dejali so, da ga bodo še kdaj pogledali in da jim bo služil tudi kot zbirka gradiv za nadaljnje delo.

Nekateri učitelji bodo svoje portfolie dali tudi na spletno stran projekta, tako da bodo njihova gradiva, ideje in priprave na voljo vsem članom skupine.

Portfolii so bili tudi članom strokovne skupine v veliko pomoč pri razumevanju stanja poučevanja tujih jezikov v prvem triletnem, saj so nam dali vpogled v to, kaj se dogaja v razredih in kako razmišljajo učitelji. Marsikatera njihova ideja in nasvet bosta pomagala pri nadaljnjem načrtovanju projekta in poučevanja tujih jezikov na zgodnji stopnji.

V letošnjem šolskem letu bo (samo)opazovanje poučevanja tujega jezika v prvem VIO dobilo drugo dimenzijo, tj. opazovanje drug drugega pri pouku in (samo)refleksija v manjših skupinah in kljub temu, da letos učitelji verjetno ne bodo samoiniciativno vodili portfolia o svojem poučevanju, so spoznali nov način strokovnega reflektiranja na lastno delo, evidentiranja dogodkov v razredu in evalviranja lastnega napredka ter napredka učencev, kar jim vse lahko pomaga pri nadaljnjem delu.

VIRI

Dagarin Fojkar, M. 2009. *Analiza portfoliev*. Predstavitev članom projektne skupine na srečanju marca 2009. Ljubljana.

Fidler, S. (ur.). 2004. *Jezikovno in medkulturno uzaveščanje v osnovni šoli*. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Juriševič, M. 2007. *Praktično pedagoško usposabljanje: vodenje portfolia*. Priročnik. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Juriševič, M. 2008. *Spremljanje in evalviranje pedagoškega dela s portfoliom*. Predstavitev članom projektne skupine na srečanju avgusta 2008. Ljubljana.

Portfolii članov projektne skupine

PRILOGE

Priloga 1

– UTJ-JIMU OBRAZEC 1

Spoštovani!

Prosimo, če izpolnite spodnjo tabelo.

1.	Ime in priimek			
2.	Elektronski naslov			
3.	Telefon (mobi)			
4.	Ime OŠ in naslov			
5.	Izobrazba (Obkroži)	a) učitelj tujega jezika b) učitelj razrednega pouka s PIAOŠ programom c) drugo _____		
6.	Število let poučevanja tujega jezika			
7.	Število let poučevanja tujega jezika v prvem triletju			
8.	Vaša dodatna izobraževanja za poučevanje tujega jezika			
9.	Oblika poučevanja v prvem triletju (Obkroži)	a) samostojno b) timsko poučevanje c) drugo _____		
10.	Opazovani razred: (Obkroži)	a) prvi b) drugi c) tretji	a) angleščina b) nemščina c) italijanščina d) francoščina	Koliko let so se učenci v tem razredu učili tuji jezik? a) nič b) eno leto c) dve leti d) tri leta e) več kot tri leta
11.	Število učencev v opazovanem razredu oz. interesni dejavnosti/tečaju	 učencev, od tega dečkov in deklic		
12.	Opis izvajanja (število ur tujega jezika na teden v tem razredu, trajanje enega srečanja)	Vsak teden imajo učenci srečanj. Vsako srečanje traja minut.		

13.	Izvedba (Obkroži)	a) Po/pred pouku kot interesna/tečajna oblika za vse učence b) Po/pred pouku kot interesna/tečajna oblika za določene učence c) Integrirani pouk d) Drugo: _____		
14.	Finančna podoba (Obkroži)	a) pouk tujega jezika plača Ministrstvo za šolstvo in šport b) pouk tujega jezika plača lokalna skupnost (občina) c) pouk tujega jezika plačajo starši d) pouk tujega jezika plača lokalna skupnost in starši e) drugo: _____		
15.	Uporaba učbenika/delovnega zvezka	a) DA b) NE	Ime učbenika in delovnega zvezka:	Pogostost uporabe učbenika: a) vsako uro b) vsak teden c) vsak mesec d) drugo: _____
16.	Glavni cilji tujega jezika, ki ste si jih zastavili kot učitelj v tem razredu/interesni dejavnosti skozi celotno šolsko leto (Naštejte)	Cilje postavljam za: a) vsako uro/srečanje b) vsak teden c) drugo: _____		
17.	Način in pogostost preverjanja in ocenjevanja			
18.	Domače delo (Obkroži)	Učenci imajo domače delo: a) vsako učno uro b) vsak teden c) drugo: _____		

Priloga 2 – UTJ-JIMU OBRAZEC 2

Spremljevalni list za učiteljico

1.	Datum		
2.	Tema		
3.	Koliko časa ste posvetili posamezni jezikovni zmožnosti? (Vpiši številko) 1 – zelo malo 2 – malo 3 – veliko 4 – zelo veliko	1.	Slušno razumevanje
		2.	Bralno razumevanje
		3.	Govorno sporazumevanje
		4.	Pisno sporočanje
4.	Koliko časa ste posvetili jezikovnemu in medkulturnemu uzaveščenju (JIMU)? (Obkroži)	1. nič 2. zelo malo 3. malo 4. veliko	
5.	Ali ste uporabili katero od pripravljenih JIMU gradiv? (Obkroži in napiši)	a) DA b) NE	Ime gradiva: _____
6.	Uporabljena gradiva (Naštej)		
7.	Medpredmetne povezave (Obkroži)	a) slovenščina b) matematika c) likovna vzgoja d) glasbena vzgoja e) spoznavanje okolja f) športna vzgoja g) Drugo: _____	
8.	Aktivnost učencev (Obkroži)	a) zadovoljiva b) srednja c) nezadovoljiva	Morebitne opazke.
9.	Raba tujega jezika (Obkroži)	Učitelja	a. veskozi c. več kot polovice učne ure e. malo b. skorajda veskozi d. delno f. zelo malo
		Učencev	a. veskozi c. več kot polovice učne ure e. malo b. skorajda veskozi d. delno f. zelo malo
10.	Posebnosti/Dodatne informacije o učni uri/Morebitne težave učitelja oziroma učencev		

PRILOGA 3 – OBRAZEC ZA OBDELAVO PORTFOLIEV

Avtor				OŠ
Vodnik	Kazalo	Strani: Preglednost:		
	Beseda avtorja	R (relevantna) IR (irelevantna)		
Letna priprava				
Strokovna biografija		UTJ OBRAZEC 01:		
		Motivacija (oranžna zabeležka)		
Spremljanje uvajanja	1			
	2			
	3			
	4			
Temeljna področja	Tema			
	Branje			
	Pisanje			
	Govor			
	Poslušanje			
	JIMU			
	Učna samopodoba			
Samostojni izbor	Avtentičnost			
	Področja			
Evalvacija pedagoškega dela		Razvojni vidik:		
		Samorefleksija:		
Posebnosti				